

KASB HUNAR MAKTABLARIDA DUAL TA'LIM

Akbarzod Sino

Furqat tuman kasb-hunar maktabi

Ishlab chiqarish ta'lim ustalari kafedra mudiri

Annotatsiya: Ushbu maqolada, kasb-hunar maktablarida dual ta'limning ahamiyati va tashkil etish usullari haqida ma'lumotlar berilgan. Maqolada kasb-hunar maktablarining o'rta maxsus ta'lim muassasalari sifatida jaxonning rivojlanishida muhim o'rin tutgani, dual ta'limning mavzuga nisbatan tafsilotlari, maktabda kasb-hunar ta'limining yanada rivojlanishi va ish bilan alohida tegishli ko'nikmalari o'rgatish bo'yicha amaliyotiy mashg'ulotlar yaratishning ahamiyati ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: kasb-hunar maktablari, dual ta'lim, ta'lim sifati, professional ta'lim, rivojlanish, tashkil etish, yanada rivojlanish, ko'nikma, amaliyotiy, mashg'ulotlar, o'rgatish, ahamiyat, ilmiy adabiyotlar.

KIRISH

O'zbekiston deb atalmish diyorning har bir a'zosi tinch va farovon hayot kechirishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish yo'lida amalga oshirilayotgan yangiliklar, islohotlar sabab vatanimiz o'zgarishlar diyoridir desak mubolag'a bo'lmaydi. Jonajon O'zbekistonimiz milliy rivojlanishning yangi davriga dadil qadam qo'yimoqda. Hayotimizning barcha jabhalarida bo'lgani kabi ta'lim va tarbiyada ham ulkan o'zgarishlar yuz bermoqda.

2020 yil 25 dekabr kuni yurtimizda birinchi marta "O'zbekiston yoshlari forumi" tashkil etildi. Forumda yurtboshimizning shaxsan qatnashishi, so'zlagan nutqlarida yoshlarni Vatanimizning eng katta boyligi va bebaho xazinasiga qiyoslagani, pandemiyaning o'z boshidan o'tkazayotgan og'ir sinovli kunlarda ko'rsatgan mardlikni, jasoratni yuksak e'tirof etganidan dalolatdir. Yoshlarga bu kabi e'tibor berilishi sababi shuki- aynan yoshlarimiz ikki davr-bugun va ertamiz, kelajagimiz vakillari, kelajagimiz yaratuvchilari hisoblanadi. Unib-o'sib kelayotgan yosh avlod xalqimiz, millatimiz davomchilari bo'lish bilan birga Vatanimizning eng katta boyligi va tayanchi, ustunlari ekanini barchamiz yodda tutishimiz lozimdir.

2020/2021 o'quv yilidan boshlab O'zbekistonda boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus professional ta'lim tizimida tegishli ta'lim dasturlari joriy etilgan kasb-hunar maktablari, kollejar va texnikumlardan iborat professional ta'lim muassasalari tarmog'i tashkil etildi. O'zbekiston prezidentining 6 sentyabrdagi professional ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi farmonida bu haqida so'z boradi.

Professional ta'lim tizimidagi yangiliklardan biri dual ta'limdir. Dual ta'lim ta'lim oluvchilar tomonidan zarur bilim, malaka va ko'nikmalarni olishga qaratilgan bo'lib, ularning nazariy qismi ta'lim tashkiloti negizida, amaliy qismi esa ta'lim oluvchining ish joyida amalga oshiriladi. Dual ta'limni tashkil etish tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.¹

¹. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, 2020 yil, 23 sentyabr

ASOSIY QISM:

Dual tizim sharoitida ta'lim nafaqat o'quv muassasalari, balki sanoat korxonalari, firmalar, tashkilotlarni o'z ichiga oladi. Dual ta'lim tizimining dasturlari nazariya va amaliyot tomonidan sinovdan o'tgan "nou-xau" ni birlashtiradi. O'zgarishlarning mazmunli mazmuni shundan iboratki, talabalar bir vaqtning o'zida ikkita ta'lim muassasasida: universitetlar va institutlarda - nazariy qismda, ishlab chiqarishda esa - amaliy ta'lim olishadi. Ikkilik tizim an'anaviy tizimdan ajralib turuvchi xususiyat sifatida butun o'quv davri davomida nazariya va amaliyotning almashinishini nazarda tutadi, bu esa olingan bilim va ko'nikmalarni qo'llash samaradorligi va samaradorligiga olib keladi.

Dual ta'lim tizimi kasb-hunar ta'limi tizimidan farqli o'laroq, o'quv haftasining ko'p qismi korxonada amaliyotga, kichik qismi esa (1-2 kun) universitetga bag'ishlangan bo'lib, qoida tariqasida, dual ta'lim tizimi texnik va ijtimoiy-iqtisodiy sohalarda, qurilish, muhandislik sohaslarida ham qo'llaniladi. ko'rsatmalar. Ikkilik tizim ijtimoiy menejment, turizm menejmentida o'zini yaxshi isbotladi. Foyda Fakultetni potentsial ish beruvchi tomonidan to'g'ridan-to'g'ri baholash Ish bilan ta'minlanishning katta foizi Ishlab chiqarish talablariga maksimal darajada yaqinlashish Ishlab chiqarish muammolarini hal qilishda amaliy ko'nikmalar ishlab chiqilmoqda Bilim olish uchun yuqori darajadagi motivatsiya Byudjetga tushadigan yukni pasaytirish So'nggi o'n yilliklarda yuqori malakali mutaxassislar tayyorlashni doimiy ravishda takomillashtirib borilishi tufayli ikki tomonlama ta'lim tizimi axborot texnologiyalari sohasida maqbul bo'lib qoldi.

Germaniyada dual ta'lim tizimini joriy etishning amaliy tajribasi shuni ko'rsatadiki, bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashning ko'p sohalari ijtimoiy sheriklar, mintaqalar va davlat o'rtasidagi kelishuv bilan tartibga solinadi. Muayyan yo'nalishdagi mutaxassislarni tayyorlash yoshlarga professional harakatchanlik va raqobatbardoshlikni ta'minlashga imkon beradigan kadrlar bozorining talablari va talablariga asoslangan. O'qish muddati 3 yilgacha o'zgaradi. Korxonada amaliy mashg'ulotlardan o'tgan stajyorlar (shogirdlar) ish haqi olishadi.

Tizim davlat va korxonalar tomonidan moliyalashtiriladi. Davlatning vakolati bu korxonada o'qitish, mintaqaning vakolati esa professional universitetda o'qishni o'z ichiga oladi. Korxonada o'quv jarayonini texnologiya talablariga javob beradigan zamonaviy uskunalar bilan to'liq ta'minlaydi. Yirik korxonada va tashkilotlar o'zlarining laboratoriyalarida va ustaxonalarida, kichik joylarda esa ish joylarida o'qitish imkoniyatiga egalar.

O'qitishning boshlang'ich bosqichi ishlab chiqarish amaliyotining o'tishi bilan bevosita bog'liq va natijada oliy o'quv yurti bitiruvchisi potentsial ish beruvchiga tanlangan kasb yo'nalishi bo'yicha ko'p yillik amaliy tajribani namoyish eta oladi. Ikkilik tizim bo'yicha talaba moliyaviy jihatdan eng mustaqil hisoblanadi, chunki u o'qish davrida kichik bo'lsa ham maoshiga ega.

Ammo shuni ta'kidlash kerakki, u an'anaviy kasb ta'limi tizimida o'qiganlarga qaraganda nazariyani o'rganishga kamroq vaqt sarfladi. Bizning fikrimizcha, Rossiyada dual ta'lim olish uchun bir nechta manbalardan moliyalashtirish imkoniyatlarini ko'rib chiqish kerak, shubhasiz, xarajatlarning asosiy qismi davlat tomonidan qoplanishi kerak. Nodavlat moliyalashtirish manbalarining asosiy maqsadi

o'qitish uchun yuqori darajadagi texnik va resurs uskunalari bo'lgan eng yangi o'quv laboratoriyalari, saytlar, ustaxonalar tashkil etish bo'lishi kerak.

Bizning fikrimizcha, dual ta'lim tizimining jiddiy kamchiliklari o'quv dasturida darslarni intensiv tashkil etilishi tufayli fanlarni chuqurlashtirish uchun etarli vaqt ajratilmaganligi talabalarda ta'til vaqti yo'q, ammo ularga ta'til hisobiga ma'lum kunlar beriladi. Mutaxassislarni tayyorlashning ikkilik tizimida biz oliy ma'lumotli ta'limni tashkil etishning ma'lum bir innovatsion yo'nalishlarini tushunamiz, bu ma'lum bir yo'nalishdagi mutaxassislarni tayyorlashga yo'naltirilgan o'quv muassasasi va sanoat korxonalari (tashkilotlari) ning ish beruvchidan talab qilinadigan malaka darajasiga aniq muvofiqlashtirilgan munosabatini o'z ichiga oladi. Dual ta'lim tizimining asosiy printsiplari quyidagilardan iborat: insonparvarlik va qadriyat yo'nalishlari tengligi, vakolatlarga asoslangan yondashuv, kasbiy faoliyat va ijtimoiy va kasbiy munosabatlarni shakllantirish va rivojlantirish.

XULOSA:

Kasb-hunar maktablarida dual ta'lim, ta'lim sifatining professional ta'lim muassasalarida yanada rivojlanishiga yo'naltirilgan maqsadli qo'llaniladigan samarali usul hisoblanadi. Bu usul orqali, maktablar o'quvchilarni ishlash bilan bog'liq bilim va ko'nikmalarga ega qiladi va ularni milliy va xalqaro ish bozorlarida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga tayyorlaydi. Dual ta'limning asosiy o'tkazuvchilari o'quvchilar bilan birga ishlovchi korxonalarining ulardan talab etgan ko'nikmalarni o'rgatishga odatlanganligi ko'rsatilgan.

ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. H. B. Jan, Dual Ta'lim: Yordamchi Asoslari, mashqlari va ko'nikmalar
2. S. T. Olimov, Kasb-hunar maktablarida dual ta'limning samaradorligi
3. O. X. Azizov, Dual Ta'limning O'quv Mo'ljallari va Asosiy Xususiyatlari
4. M. A. Hayitov, Amaliy Mashg'ulotlar Yaratish Tizimi kasb-hunar maktablarida dual ta'lim
5. S. Q. Aminov, Kasb-hunar maktablarida dual ta'limning jadehali va muammolarini o'rganish